

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо подання інформації про державну допомогу суб'єктам господарювання та відповідальності за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання»

1. Мета

Проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо подання інформації про державну допомогу суб'єктам господарювання та відповідальності за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – законопроект) розроблено з метою створення правових та організаційних механізмів встановлення відповідальності за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання на виконання Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 (далі – Програма), та удосконалення механізму подання інформації про державну допомогу.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

В Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки, затвердженій Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-ІХ, зокрема, зазначається:

«3.2.6. Проблема. Значна частина надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання надає державну допомогу, яка є незаконною та визнана Антимонопольним комітетом України недопустимою для конкуренції, що спричиняє негативний вплив на конкуренцію та може бути наслідком реалізації попередніх корупційних домовленостей.

Очікувані стратегічні результати:

1) на законодавчому рівні встановлено юридичну відповідальність уповноважених осіб – надавачів державної допомоги за недотримання вимог Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо надання незаконної та недопустимої державної допомоги.».

Відповідно до Програми значна частина надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання надає державну допомогу, яка є незаконною та визнана Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) недопустимою для конкуренції, що спричиняє негативний вплив на конкуренцію та може бути наслідком реалізації попередніх корупційних домовленостей (проблема 2.2.6. Програми).

Згідно з пунктом 2.2.6.1.1 заходів з виконання Програми передбачено, зокрема, розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проєкту закону щодо внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон), який визначає: види відповідальності керівників та інших посадових осіб надавачів державної допомоги за порушення вимог зазначеного Закону, у тому числі, вимог щодо обов'язку повідомлення уповноваженому органу про надання нової державної допомоги та за надання державної допомоги, недопустимої для конкуренції.

Статтею 267(1) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), передбачено, що Україна протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою має, зокрема, прийняти національне законодавство про державну допомогу та створити незалежний у своїй діяльності орган, який матиме повноваження, необхідні для застосування у повному обсязі статті 262 цієї Угоди. Цей орган, *inter alia*, матиме повноваження дозволяти схеми державної допомоги та індивідуальні випадки надання допомоги відповідно до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди, а також вимагати повернення державної допомоги, яка була надана незаконно. Будь-яка нова допомога, яка надається в Україні, має відповідати положенням статей 262 та 264 цієї Угоди протягом одного року з дати створення такого органу.

Статтею 8 Закону визначено, що Комітет є Уповноваженим органом з питань державної допомоги (далі – Уповноважений орган), до повноважень якого, зокрема, належить: визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом; збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги, їх посадових осіб інформації, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень, передбачених цим Законом.

Разом із тим у Звіті Європейської Комісії від 08.11.2023 у межах Пакета розширення Європейського Союзу зазначається, що «навіть до призупинення дії Закону «Про державну допомогу» застосування правил державної допомоги, зокрема, щодо нотифікацій, було проблематичним, оскільки органи влади, які надають державну допомогу, не завжди повідомляли АМКУ про заходи державної допомоги... Крім того, система державної допомоги *de minimis* не працює належним чином через відсутність ефективного контролю за відповідними пороговими значеннями.»

На сьогодні положення Закону не відповідають *acquis* ЄС в частині подання інформації про державну допомогу, зокрема про незначну державну допомогу.

Отже, положення законопроекту зумовлені необхідністю удосконалення механізму подання інформації про державну допомогу, зокрема, про незначну державну допомогу, визначення відповідальності за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання з метою забезпечення проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції відповідно до положень Угоди та acquis ЄС.

Встановлення на законодавчому рівні відповідальності за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання спрямоване на стимулювання подання Комітету повідомлень про нову державну допомогу та внесення змін до умов чинної державної допомоги.

3. Основні положення проєкту акта

Законопроєктом пропонується внести зміни до Закону, визначивши відповідальність за: неподання Уповноваженому органу надавачами державної допомоги повідомлення про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, що призвело до надання незаконної державної допомоги на підставі прийнятих цими надавачами державної допомоги нормативно-правових та/або розпорядчих актів, інших документів, якими надається право на отримання державної допомоги, крім надання державної допомоги, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 5 цього Закону, і щодо якої Уповноважений орган прийняв відповідне рішення, та державної допомоги, недопустимої для конкуренції; надання державної допомоги, недопустимої для конкуренції, надавачами державної допомоги на підставі прийнятих цими надавачами державної допомоги нормативно-правових та/або розпорядчих актів, інших документів, якими надається право на отримання державної допомоги; неподання надавачами державної допомоги інформації, подання інформації в неповному обсязі Уповноваженому органу у строки, встановлені законодавством або Уповноваженим органом, подання недостовірної інформації Уповноваженому органу, надання якої передбачено порядком, формами та вимогами щодо надання інформації про державну допомогу, та необхідної для здійснення моніторингу державної допомоги.

Крім того, передбачені зміни, зокрема у статтю 8 Закону, щодо повноважень Уповноваженого органу для забезпечення визначення порядків надання незначної державної допомоги, визначення обсягу державної допомоги для окремих форм державної допомоги, оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, у статтю 16 Закону – щодо реєстру державної допомоги.

Слід зазначити, що відповідно до пункту 5² розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (доповненого згідно із Законом України від 15.03.2022 № 2134-IX; в редакції Закону України від 01.04.2022 № 2175-IX) під час дії воєнного стану норми статей 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 цього

Закону та інші норми законодавства, що впливають із зазначених статей цього Закону, не застосовуються.

Надавачі державної допомоги звільняються від обов'язку:

повідомлення про нову державну допомогу та про пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги, якщо така державна допомога надається під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування;

подання інформації про чинну державну допомогу, надану під час дії воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування.

Отже, законопроектом пропонуються зміни в абзац перший пункту 5² розділу 9, доповненого згідно із Законом від 15 березня 2022 року № 2134-ІХ; в редакції Закону від 01 квітня 2022 року № 2175-ІХ, щодо доповнення переліку статей Закону, норми яких не застосовуються під час дії воєнного стану, статтею 18 Закону.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення законопроекту та іншими нормативно-правовими актами, що діють у відповідній сфері суспільних відносин, є:

Конституція України;

Закон України «Про Антимонопольний комітет України»;

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

Кодекс України про адміністративні правопорушення;

Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, затверджена Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-ІХ;

Державна антикорупційна програма на 2023-2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220;

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту (у разі його прийняття) не потребуватиме додаткових видатків з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації буде проведено відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

Законопроект не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, тому не потребує позиції уповноважених представників всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи відповідних органів місцевого самоврядування, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю та всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, їх спілок, Уповноваженого із захисту державної мови.

Водночас реалізація положень законопроекту може стосуватися соціально-трудової сфери, тобто потребує позиції відповідних заінтересованих сторін: Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Законопроект не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тобто не потребує надсилання на розгляд Науковому комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Законопроект потребує погодження Національним агентством з питань запобігання корупції, Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Міністерством цифрової трансформації України, а також буде надіслано Державній регуляторній службі України для отримання позиції та Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України для проведення експертизи на відповідність зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis ЄС).

Законопроект буде надіслано Міністерству юстиції України для проведення його правової експертизи.

7. Оцінка відповідності

Законопроект містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, а саме, зазначених у статтях 262-267 Угоди.

Водночас у законопроекті відсутні положення, що:

стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

створюють підстави для дискримінації.

Законопроект буде надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертиза законопроекту не потребує проведення.

8. Прогноз результатів

Прийняття законопроекту дозволить на законодавчому рівні встановити відповідальність керівників та/або інших посадових осіб надавачів державної допомоги за порушення вимог законодавства про державну допомогу суб'єктам господарювання, сприятиме злагодженості та системності антикорупційної діяльності органів влади.

Реалізація законопроекту не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами; інші суспільні відносини.

Реалізація законопроекту матиме позитивний вплив на інтереси заінтересованих сторін.

Інформація у вигляді таблиці за запропонованою формою щодо впливу на інтереси заінтересованих сторін надається в додатку до пояснювальної записки.

Додаток: на 2 арк. в 1 прим.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО

_____ 2024 р.